

Doğumunun 100. Yılında...

BOZKIRLI MASAL USTASI OĞUZ TANSEL KONYA'DA ANILDI

Yrd. Doç. Dr. Aziz AYVA

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Öğretim Üyesi / azizayva@hotmail.com / KONYA

Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi 2015 yılı "Kültürel Etkinlikleri" kapsamında, 31 Ekim 2015 Cumartesi Günü Prof. Dr. Ali Osman Öztürk'ü konuk etti.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. ÖZTÜRK, "Doğumunun 100. Yılında Masalcı Dede Oğuz TANSEL" adlı bir sunum yaptı.

Konya İl Halk Kütüphanesi'nde saat 14.00'te başlayan programa; Milletvekili Mustafa KALAYCI, Oğuz Tansel'in kızı Prof. Dr. Aysit TANSEL, Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU, Folklor Araştırmacısı Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ, Yazarlar Birliği'nin üyeleri, Bozkırlılar Federasyon Başkanı Burhan YILMAZ ve dernek üyeleri, Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi'nden akademisyenler ile çok sayıda kültür sanat meraklısı Konyalı katıldı. Özellikle hemşehrilik bağıyla Bozkırlıların yoğun ilgi gösterdikleri programda Oğuz TANSEL farklı cephelerle ele alındı.

Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK'ün özgeçmişinin okunmasının ardından Prof. Dr. ÖZTÜRK konuşmasını/sunumunu yapmak üzere kürsüye davet edildi. Öztürk; akademik birikimini teknolojik imkânlarla destekleyerek TANSEL'i biyografisi, Türk halk kültürü ve masalları üzerine yapmış olduğu derleme faaliyetleri, Uluslararası masal kataloglarına katkıları, eserleri, şairliği, etkisi, şöhreti, vb. değişik açılardan anlattı. Tansel'in masalcılık cephesine özel olarak değinen Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK, salonda bulunanların da "Masalcı Oğuz Tansel" hakkında katkılarının olabileceğini belirterek mikrofonu misafirlere uzattı. Başta Oğuz Tansel'in kızı Prof. Dr. Aysit TANSEL olmak üzere Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU, Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ, Yrd. Doç. Dr. Aziz AYVA, Emekli Kütüphaneci Hasan YAŞAR, vb. kişiler söz aldılar ve Oğuz TANSEL'i masalcılığı, şairliği, eğitimciliği, vb. yönlerden kısa değerlendirmelerde/saptamalarda bulundular. Prof. Dr. Bir baba olarak Tansel'i anlattıktan sonra bir şiirini okudu.

Programda dinleyiciler Oğuz Tansel'i değişik cephelerden tanıma imkânı buldular. Prof. Dr. Aysit TANSEL; başta Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şube Başkanı Mehmet Ali Köseoğlu'na ve üyelerine, konuşmacı Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK'e, konuşmalarıyla katkıda bulunan bilim ve kültür adamlarına, Bozkırlılar Dernek Başkanı Burhan YILMAZ'a hemşerisi olarak Bozkırlılara ve Konyalılara şükranlarını ifade etti. Oğuz Tansel'i tanıyan, onun öğrencisi olmuş kişilerden toplanacak bilgi ve belgelerden sonra bir web sitesi kuracaklarını ve orada Oğuz TANSEL'le ilgili anılara, görsel malzemelere, bilimsel paylaşımlara yer vereceklerini ifade ederek konuşmasını bitirdi. Program, Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK'e plâket takdimi ve toplu fotoğraf çekiminin ardından sona ermiştir. Programdan sonra Prof. Dr. Aysit TANSEL, salondaki konuklarla birlikte Bozkırlılar Dernek Başkanı Burhan YILMAZ'ın daveti üzerine Bozkırlılar dernek binasına geçmişlerdir.

Dernek binasında Dernek Başkanı'nın "Bozkır Usulü" kahvaltısı ikramı olmuştur. Haşlanmış Bozkır Gümpürü (patates), köy yumurtası, yeşil soğan, köy domatesi, salatalık, biber ve maydanozu şebit (yufka) ekmekle muhteşem bir kombine oluşturdu. Tatlımız da Muharrem ayına özgü aşureydi. Kahvaltı sırasında konuklar Tansel'le ilgili anı, görüş, tavsiye ve dileklerini paylaştılar. Bozkırlı âşık ve keman ustası iki âşık da küçük bir resital verdiler.

Dernek Başkanı Burhan YILMAZ derneğin yayın organı olan YEŞİL BOZKIR'da bir Oğuz TANSEL özel sayısı yapacaklarını, imkân olursa bir panel gerçekleştireceklerini ifade etti.

Şimdi Halk Kültürü Âşığı, Masal Ustası Oğuz TANSEL'i kısaca tanıtmak istiyoruz:

Oğuz Tansel, 15 Şubat 1915 tarihinde Güney Batı Toroslar'ın eteğinde bulunan bugünkü adı Harmanpınar olan Meyre köyünde doğmuştur. İlkokulu köyünde, ortaokulu İstanbul Davutpaşa Ortaokulu'nda, liseyi ise Pertevniyal Lisesi'nde tamamlamıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Fakülte yıllarındayken başladığı öğretmenlik yaşamı 1969 yılında emekli oluncaya kadar devam etmiştir.

30 Ekim 1994 yılında 80 yaşında kaybettiğimiz Oğuz Tansel geride; Savrulmayı Bekleyen Harman (1953), Gözünü Sevdiğim (1962), Bektaşî Dedikleri (1977, Metin Eloğlu ile birlikte), Sarıkız Yolu (1982) adlı şiir kitapları ile Altı Kardeşler (1959), Yedi Devler (1960), Üç Kızlar (1963), Mavi Gelin (1966) ve Al'lı ile Fırfırı (1976) adlı masal kitaplarını bırakmıştır. 1977 yılında, Al'lı ile Fırfırı adlı kitabına Türk Dil Kurumu tarafından Çocuk Yazını Ödülü verilmiştir. Bunlardan başka, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 100 temel eser dizisi içerisinde Oğuz Tansel'in masallarına yer verilmiş, resmî ve özel yayınevleri tarafından masalları seçmeler hâlinde de yayımlanmıştır.

Türk edebiyatının özgün şairlerinden biri olduğu kadar aynı zamanda bir masal ustası olan Oğuz Tansel, Türk masal araştırmaları içerisinde bizzat kendisinin derlediği masalları ustalıkla yazıp yayımlayarak önemli bir yere sahip olmuştur. Türk halk edebiyatı ve folklorunun önemli siması hocası Pertev Naili Boratav'ın yönlendirmesiyle ve mesleğinin halk arasından derlemeler yapmasına tanıdığı imkânlarla birçok halk masalını derlemiş ve onları hem büyüklere hem de çocuklara hitap edebilecek bir üslûpla yeniden yazarak yayımlamıştır. 1942-1946 yılları arasında görev yaptığı Amasya'dan derlediği masalların bir kısmı Boratav ve Eberhart'ın hazırladığı Türk Masal Kataloğu'nda yer almıştır.

Kendisini "masalçı" olarak tanımlayan Oğuz Tansel halk kültürüne, folklorla ve masal dünyasına nasıl girdiğini şu şekilde açıklar: "Bozkır'ın Meyre köyünde, çocukluğumda anam, ağabeyim, evimize çalışmak için gelen Süleyman Çavuş'un iki kızı, başka kadınlar; bana masallar, hayvan öyküleri, Nasreddin Hoca fıkraları anlatırlardı; Keloğlan ile Köse, Korkak Adam, Üç Kardeşler, Altın Sıçan Eşek, Zümrüt Kuşu, Kurul Sofram Kurul, Teppegöz, Dalkavak Kızı, Tak Tak Eden Kabacık... Masalları, Kocamış At ile Kurt, Köylü ile Tilki, Akılsız Horoz... Gibi öğütlü öyküleri, Fincancı Katırları, Öte Dünya Yolu, Bindiği Dalı Kesme, Hoca'nın Eşeklerini Sayması, Buna Değmiş Buna Değmemiş, Nasreddin Hoca ile Arkadaşlarının Öğretmenin Kuzusunu Yemeleri... Gibi fıkraları anımsıyorum. Bu arada bilmece çözülür; dağların, tepelerin koyakların, pınarların geçitlerin efsaneleriyle, ayı, cin peri, şeytan öyküleri de söylerlerdi. Şeytanın kedi, gelin kılığında görünmesini, yalnız yeşil ekinden korktuğunu köyümüzden kimlerin önüne, nerelerde çıktığını anlatırlardı."

.....

Oğuz Tansel'in masalları ve şiirleri; toplumcu gerçekçi edebiyatın bir aynası niteliğindedir. O, masalları bir eğlence unsuru olmasının ötesine taşımış ve toplumu; kültürü, acıları, özelemleri ve inanmalarıyla yansıtan bir mensur destan havasına sokmuştur. Onun masalları alelade bir masal formatının çok dışındadır. Onun masallarında hem doğup büyüdüğü coğrafyanın çaresizlikler içerisindeki Bozkır insanının hayatla mücadelesini ve özelemlerini görürüz hem de yaşadığı dönem itibariyle önemli bir dönüşümden geçen toplumun sosyolojik kimliğini görürüz. Aynı zamanda Oğuz Tansel'in masallarında karşılaştığımız mahallî kelimeler ve yerel söyleyiş özellikleri/kalıpları da ağız araştırmaları açısından incelenmeye değerdir. İncelemiş olduğumuz masallardaki ve şiirlerdeki mahallî kelimeler, yerel söyleyişler ve kalıplaşmış ifadelerin bir kısmını aşağıda veri yoruz:

Bük, pırıldak konmak, usuna koymak, usunu çalmak, çıdamsızlanmak, dedesiz, gıdır mıdır konuşmak, çimmek, günün burnu, bi yol, kile, terki, esenleş(n)mek, savmak, emmi, dünür düşmek, dünür başı, hedemelik, dalak bal, bakıcı, sur, tola, urgan, bedel, tevir, sayrı, bunlu, yumak, öpüklü, bundan kelli, belik, muştuluk, teyi, ayakyolu, gıbal, dönüp ağarmak, sökün etmek, bi tecik, yargıcı, bakraç, çit, böğür, nettin, gürpedek, işkillenmek, kös kös, döktükten kelli, düşelik, payton, çevre, havut, şarkadak, heğ, iyesiz, erce, belemek, urba, çıdamlı, batman, bezek urunda, peşiman, enik, nen, akça, özgenlik, halvet, ayıkmak, yüğüderrek, güveyi, güveylik, ala sabah, bezek, papak, iye, don, pıradak, yeğın, üleştirmek, mesel, kocamak, gayri, akran, avarlar, sayrılanmak, ölümsek, em, suca, evermek, dünür, güveyi, süzülüp oturmak, sığırtmaç, sini, yontu, ad çekmek, aşık oynamak, çelik çomak, çingene, birdirbir, tas, ulak, keler, tellal bağirtmak, eksi, mertek, haklamak, denkler, zeyreklik, emcik, batman, ivedilenmek, gelenecek, yönet, ağzının barı, varsıl, tecimen, yunak, bulgur evserek, örüzger, yönet, bilece, sokurdamak, tamu, birtecik, korkalayıp, önel alan, bastırıklamak, im, anırmak, madımak, ağman, yalbirt yalbirt., yilbırdamak, küşüm, metel, evtik, yeğın, elti, dörtnal, ileze, eşkin, çapka, kurum kurum, öğür, dürmek, boncukcalba, ıramak, bohça, sınıat, pörsümekek, ilksiz mavi urunda, zeyenet, bile pişirip bile yimek, tuluk, küşümlemek, yarmak, ören, inez, gelende, avadanlık, yorulup ırılanmak, alışkı, yitmek, kındam, üğrelemek, özek, büngüldemek, şıvşıv, urun, erinçli, cılga, yontucuk, yadel, kantarmasız, farda, telek, güzleyin, arakesti, ırlanmak, ütmekek, ev iyesi, İlksiz mavi urunda, mavi vaktın birinde, fellik fellik dolaşmak, sevi, yumuşçu, giyit, sin, dar atmak, terek, türlü tevir, eyerci, tamu, sevin, vb.

Oğuz Tansel'in masalları şekil ve içerik açılarından incelendiği zaman onun masal yazmadaki özgünlüğü kolaylıkla fark edilebilmektedir. Formel ifadeleri seçmedeki ustalığı, masal motiflerini metnin içerisine ustalıklı yerleştirmesi, mahallî unsurları birer kültürel zenginlik olarak kahramanların dilinde söyletmesi onun bir derlemecinin ötesinde iyi bir edebiyatçı olmasını da göstermektedir.

Masal ustası bu ozanımızın halk irfanının kaynağı olan masallarla ilgili duygularına yer veren bir şiirini aşağıya alıyoruz:

Masal Dünyası

O masaldaki güvercinler mi?

Böyle hür dolaşan bu göklerde,

Yıkanırlar maviliklerde;

Bir kıral kızı kimi,

Kimi şehzade sevgilisi,

Hatıralar gibi uçtular kanat, kanat...

Bir halk türküsünde kaybederim kendimi

Bir masal dünyasında yaşar,

Bir halk türküsünde bulurum seni.

KAYNAKLAR

Şiir Kitapları

TANSEL, Oğuz (1953), Savrulmayı Bekleyen Harman

TANSEL, Oğuz (1962), Gözünü Sevdüğim

TANSEL, Oğuz (Metin Eloğlu ile) (1977), Bektaş

Dedikleri

TANSEL, Oğuz (1982), Sarıkız Yolu

Masal Kitapları

TANSEL, Oğuz (1959 ve 2011), Altı Kardeşler

TANSEL, Oğuz (1960 ve 2011), Yedi Devler

TANSEL, Oğuz (1963 ve 2011), Üç Kızlar

TANSEL, Oğuz (1966 ve 2011), Mavi Gelin

TANSEL, Oğuz (1976 ve 2013), Al'lı ile Fırını

Diğer

TURAN, Metin (hızl.), (1996), Üç Kanatlı Masal

Kuşu